

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 258/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. N., N., t. č. vo väzbe zastúpeného advokátom Mgr. P. M., Advokátska kancelária, V., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 T/124/2010 z 21. októbra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. N. **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. decembra 2010 doručená sťažnosť M. N. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. P. M., ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T/124/2010 z 21. októbra 2010 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru – úradu boja proti organizovanej kriminalite, oddelenia vyšetrovania, pracovisko Nitra (ďalej len „Policajný zbor“) ČVS: PPZ-18/BOK-Z-2009 z 20. júla 2009 bolo sťažovateľovi spolu s ďalšími osobami vznesené obvinenie za obzvlášť závažný zločin vydieračského únosu podľa § 186 ods. 1 a 2 písm. b) s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona. Dňa 28. júla 2010 sa uskutočnilo za účasti obvineného a jeho právneho zástupcu preštudovanie vyšetrovacieho spisu. Vyšetrovateľ Policajného zboru pri preštudovaní spisu oznámil, že právna kvalifikácia trestných činov sa nemení. Na sťažovateľa a ďalších obvinených bola 2. augusta 2010 podaná na okresnom súde obžaloba Krajskej prokuratúry v Nitre (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. Kv 49/2009-285, ktorou bol sťažovateľ obvinený z obzvlášť závažného zločinu vydieračského únosu podľa § 186 ods. 1 a 2 písm. a) a b) s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona. Právny zástupca sťažovateľa podal 28. septembra 2010 k obžalobe krajského prokurátora vyjadrenie, v ktorom namietal, že obsahuje procesné chyby, ktoré majú za následok porušenie ustanovení zabezpečujúcich práva obhajoby, pričom zotrval aj na tvrdeniach, že sťažovateľ v rámci vyšetrovania nebol zo spáchaných činov usvedčený a nie je páchatelom trestných činov, ktoré sú mu kladené za vinu, v dôsledku čoho navrhol, aby trestné stíhanie bolo voči nemu zastavené. Na verejnom zasadnutí okresného súdu o predbežnom prerokovaní obžaloby bolo 21. októbra 2010 uznesením nariadené hlavné pojednávanie na tri samostatné termíny. Sťažovateľ 25. októbra 2010 podal podnet na preskúmanie zákonnosti postupu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorá ho považovala za súčasť obhajoby a listom č. k. XIV/1 GPt 10/10-13 z 11. novembra 2010 sťažovateľa vyrozumela, že podnet postúpila okresnému súdu, ktorý sa ním môže zaoberať v predmetnej trestnej veci.

3. Podľa tvrdení sťažovateľa „... skutky v bode 1/ a 2/ obžaloby krajského prokurátora sú v obžalobe posudzované ako iný trestný čin, než ako ho posudzoval policajt

– podľa obžaloby pribudol osobitný kvalifikačný moment podľa § 186 ods. 2 písm. a/ Trestného zákona, t. j. ide tu o inú právnu kvalifikáciu ako v uznesení o vznesení obvinenia a hoci sa jedná o inú právnu kvalifikáciu toho istého zákonného ustanovenia, resp. jej rozšírenie, bolo povinnosťou prokurátora pred podaním obžaloby na zmenu právnej kvalifikácie upozorniť obvineného a obhajcu (§ 234 ods. 2 Trestného poriadku). ...

Keďže krajský prokurátor na zmenu právnej kvalifikácie neupozornil, k tejto zmene som nemal možnosť sa absolútne žiadnym spôsobom v celom doterajšom konaní vyjadriť, podrobiť na to použité dôkazy skúmaniu, argumentovať proti a voči tejto právnej kvalifikácii sa brániť, resp. navrhnúť doplnenie vyšetrovania a moje právo na obhajobu tým bolo porušené. Rovnako týmto bola porušená zásada kontradiktórnosti konania a zásad rovnosti strán, resp. rovnosti zbrani. ...

Vytýkané porušenie zákona a porušenie práva na obhajobu a na spravodlivý súdny proces zostali nenapravené a stav nezákonnosti sa preniesol do ďalších štádií trestného konania v dôsledku toho, že v rozpore so zákonom podaná obžaloba bola súdom opäť v rozpore so zákonom na ďalšie konanie prijatá, keď na verejnom zasadnutí o predbežnom prejednaní obžaloby dňa 21. 10. 2010 Okresný súd Nitra uznesením podľa ustanovenia § 244 ods. 1 písm. k/ Trestného poriadku nariadil hlavné pojednávanie, pričom správne mal rozhodnúť podľa ustanovenia § 244 ods. 1 písm. h/ Trestného poriadku, t. j. obžalobu odmietnuť a vrátiť vec prokurátorovi pre porušenie ustanovení zabezpečujúcich práva obhajoby.“.

4. Na základe uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vo veci jeho sťažnosti takto rozhodol:

„Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 6T/124/2010 uznesením zo dňa 21. 10. 2010 porušil základné právo M. N. na obhajobu zaručené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 3 písm. a/, písm. c/ Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

5. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

6. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany.

Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. a) a c) dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ku ktorým malo dôjsť tým, že napriek skutočnosti, že vyšetrovateľom Policajného zboru bol upovedomený, že právna kvalifikácia trestných činov sa nemení, v obžalobe krajskej prokuratúry došlo k posúdeniu skutkov inak ako ich posúdil vyšetrovateľ Policajného zboru. Napriek tomu, že sťažovateľ túto skutočnosť namietal, označené porušenie práva sa prenieslo do ďalších štádií trestného konania, keď obžaloba na predbežnom prerokovaní bola prijatá a vo veci bolo nariadené hlavné pojednávanie.

7. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa považoval v prvom rade za potrebné poukázať na to, že jeho právomoc podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy, príp. iné orgány verejnej moci. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy, ale aj iné orgány moci sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov, príp. iných orgánov verejnej moci (m. m. IV. ÚS 236/07 a iné).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých

ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

V súvislosti s uplatňovaním princípu subsidiarity v konaniach o sťažnostiach, ktorými sťažovatelia namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy v trestnom konaní, ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia, ktoré spôsobili, resp. mohli spôsobiť porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy a ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05).

8. Zákonné predpoklady na ochranu základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy v priebehu trestného konania vytvárajú príslušné ustanovenia Trestného poriadku.

Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku obvinený sa môže od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odoprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti, navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom.

Podľa § 34 ods. 4 Trestného poriadku sú všetky orgány činné v trestnom konaní a súd povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Podľa § 238 ods. 1 Trestného poriadku podanú obžalobu, ako aj návrh na dohodu o vine a treste predseda senátu najskôr prezrie z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie

poskytujú spoľahlivý podklad, najmä preverí, či prípravné konanie, ktoré im predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať. Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku po predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku sa prieskumná právomoc odvolacieho súdu vzťahuje nielen na zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ale aj na správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo.

Podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok tiež pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby.

Z uvedeného vyplýva, že tak okresný súd príslušný konať v trestnej veci sťažovateľa po podaní obžaloby, ako aj odvolací súd v prípade podania odvolania sú súdmi s plnou jurisdikciou, v právomoci ktorých je posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností daného prípadu vrátane zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov prípravného konania.

Sťažovateľ teda uplatnením svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nemu má možnosť účinným spôsobom namietat porušenie svojich základných práv a slobôd pred všeobecnými súdmi tak, aby tieto boli v plnom rozsahu naplnené.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého je trestné konanie od začiatku až po koniec procesom, v rámci ktorého môžu orgány činné v trestnom konaní a vo veci konajúce všeobecné súdy naprávať, resp. korigovať

pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietať pochybenia, ktoré mohli spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy a ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (m. m. napr. III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 226/2010, III. ÚS 29/2011).

9. V danom prípade vznikla podaním obžaloby prokurátorom krajskej prokuratúry, t. j. 2. augusta 2010 okresnému súdu právomoc rozhodovať v trestnej veci sťažovateľa, pričom ústavný súd zistil, že vo veci sa uskutočnili viaceré hlavné pojednávania, naposledy 31. mája 2011, a že toto konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. Platná právna úprava trestného konania v súčasnosti umožňuje sťažovateľovi v rámci uplatnenia práva na obhajobu právne účinným spôsobom namietať porušenie svojich základných práv a slobôd garantovaných ústavou v dôsledku nezákonného postupu vyšetrovateľa a prokurátora vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti trestného stíhania v jeho trestnej veci. Tak súd prvého stupňa konajúci v trestnej veci sťažovateľa, ako aj odvolací súd v prípade podania odvolania v predmetnej trestnej veci sťažovateľa sú súdmi s plnou jurisdikciou, v ktorých právomoci je posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností prípadu. Skutočnosť, že v sťažovateľovej trestnej veci je oprávnený konať a rozhodovať okresný súd, preto vylučuje právomoc ústavného súdu na konanie o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy.

10. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľa po jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2011